

Zenei naptár

A Modern Rézfúvóegyüttes koncertje

A magyar „rézeleje”, az az rézfúvósaink legjobbjai adtak hangversenyt kedd este a Tisza Szállóban. Ez a társaság több ízben megjárta már Amerikát, műsoruk is amerikai volt kissé: rövid, frappáns, mutatós darabokat (javarészt átíratott) játszottak, és az ajakpihentető szüneteket szöveggel kitöltő Szabó Vilmos tubaművész még némi hanglemmez-propagandát is vállalt. Véleményem szerint jól és eredménnyel.

A rézfúvós zenész nehéz és felelősségteljes posztot tölt be a zenekarban, esetleges hibái leplezhetetlenek, hangjának színe, fénye sokszor meghatározója az adott együttes hangzásminőségének. Úgy tűnt, hogy vendégeink a wagneri, liszti, berlioz, mahleri feladatok győnyörűen nyomasztó világából kiruccanva, kamaszos örömmel időznek egy könnyedebb szférában, ahol művészetüket némi show, bors, és kellően adagolt egyéb fűszer ízesítheti. Hoffnung óta tudjuk, hogy a komoly zene szent eszközeivel akár „hülyéskedni” is lehet, persze csak avatott művészeknek — vételképes fülek előtt. Ilyesmink is tanúi lehetünk, mert a feltételek adva voltak: az együttes minden tagja fölé-

nyes ura hangszerének, s a közönség percről percre készségesebb fogyasztója lenni ennek a különlegesen márkázott árunak.

A koncert a szokásos tiszteletkörről kezdődött: reneszánsz szerzőket idézve, a pompás hangzás és együttes már itt is örömet kellett, csak később, a koncert innenső mezsgyéjéről visszatekintve tűnik úgy, hogy az együttes igazi arca nem ilyen. Nem azért, mert a jó Pezeliusz és Praetorius mesterek korában a most használt hangszerek közül még csak a harsona létezett, hiszen nevezettek bizonyára örültek volna ezeknek a kezes, simulékonyabb instrumentumoknak, hanem mert a formálásba itt valamiféle (kötelezőnek érzett) merevség lopózott. Pedig éppen az e korban írott hangszeriskolák figyelmeztetnek mindenkit, hogy mintául az énekeseket tekintse. Vendégeink közben mesterei az énekszerű hangszerkezésként: *Höna Gusz-táv* egyenesen „bel canto” vagy pontosabban „beautiful singling” stílusban harsonázott a Londonderry airben, *Keveházy Jenő* kürtszava énekes és dzsesszes egyszerre, ha a Stardust melódyt fújja, a trombitások hangja — nyitva és

szordinóval egyaránt — finoman árnyalt emberi ének. A virtuozitás pedig szinte elképesztő: Böhme Scherzóját aligha lehetne már gyorsabban (és közben Rolls-Royce perfekcióval) előadni, mint Geiger György és Somorjai István tette, a billentyűk talán megtagadnák az engedelmességet.

Miközben a Weiner Róka-tánc-átíratát hallgattam, a fülemben egy hang azt súgta, hogy városunkban működik egy együttes, mely névadójának szobán forgó darabját még feszesebben, még elegánsabban és változatosabban játssza. A hang egy pimasz, lokálpatrióta kisördög volt, ám rövidesen elhallgatott, mert a Paganini-szerű, ördögtől eredeztethető virtuozitás őt is leszeví a lábáról/patáiról, és Geiger passzázsait a Horra staccatóban hegedűsök is csak ügyfél-bajjal utánozhatnak. Debussynél groteszket és varázsos ősi színeket, Howartnál alpesi széljárást és jópofa zenészhumort kaptunk, a Joplin-átdolgozásokból pedig a marching bandek fekete zenészeinek üjongó életszeretete sugárzott.

Sajnálhatja, aki otthon maradt.

Meszlényi László

Jövendőlések

Akik ismerték és tudták róla, hogy a nyilvánosságtól rejtetten, jó egy évtizednyi kitaró fölkeléssel, autodidaxis útján sajátította el a mesterség fogásait, s látták fokról fokra tehetsége egyre határozottabban megnyilvánuló jeleit, nem kétkedtek a végeredményben. Fontos Zoltán kiforrott stílusis vértetben, életmű-építésre alapot adó közlési programmal, meglepően érett technikai tudással lépett a szakmai porondra.

Kamarakiállítás meggyőző érveket szolgáltat mind ehhez. Költői kérdés az, hogy festő-e inkább, vagy grafikus? Képein mindenestre a vonal, a forma — értsük ezen jobbra a figuratív kifejezést — és a szín egyenrangú szövődéket alkotnak. A gondosan megmunkált felületű kompozíciók jellegzetesen monokrom világa ödonszerűséget, veres kimunkáltságot sugároz. Első pillantásra vonzó, tetszetős, amolyan lírai hangvételű képeknek tűnhetnek a kusza szövődékű kompozíciók. Elmélkedő szemrevételezés után mindjárt kiderül, hogy bibliai mélységű erkölcsi példázatok, kulturális események, történelmi korok átélő emberi sorskérdések képi megjelenítése a fiatal művész egyetlen és határozott alkotói programja. A Kondor Béla-i örökség föl vállalta nyilvánvalóan megmutatkozik már a kamarakiállítás keretei között is. Nemcsak a krisztusi áldozat több kompozícióban is megkísérelt megidézése kapcsán, hanem abban is, ahogyan Fontos Zoltán a mai kor sorskérdéseit találóan jellemzett történelmi korok díszletei közé vetíti vissza.

Ez a megjelenítési mód persze nem ismeretlen a kortárs hazai művészetben, hiszen Nagy Gábor, Dienes Gábor, s jó néhány grafikus nevét sorolhatnám még ide, határozott képzőművészeti áramlattá terebélyesítették a noszalgikus, medi-

Festőt avató kiállítás látható ezekben a hetekben a Paletta galériában. Szerencsés és véletlen egybeesés folytán, alig pár nappal azután nyílt bemutató Fontos Zoltán képeiből, hogy föl vették a Művészeti Alapba. Könnyű ezek után a tárlatrecenzens dolga, hiszen a szigorú mércével ítélő tagfelvételi zsűri már elismerő véleményt nyilvánított: profi színvonalon alkotó, egyéni hangú festőnek méretett meg a pályáját éppencsak megkezdett, fiatal művész.

tatív s a groteszk kifejezés összehétközését. Fontos Zoltán kompozícióival ezzel az iskolával rokoníthatók. Egyénisége, határozott karakterű képépítési módja úgy tűnik, megővja majd a jövőben is attól, hogy feloldódjon stílusa a jeles pályatársak példaadásában. Különösen segíti ebben kivételiesen gazdag képi fantáziája, s az, ahogyan ráérez a gondolati tartalom és a megfelelő vizuális közeg szintézisének megteremtésére.

Ha összevetjük az alig szobányi méretű képbemutató imponáló eredményeit a városunkban honos képzőművészet irányával, akkor annyi máris megállapítható, hogy epikus és intellektuális beállítottságú művésszel gazdagodott a helyi művészélet. Akinek világa leginkább Vinkler László, Zoltánfy István, Pataki Fe-

renc modellező, parafrázissokkal operáló alkotói programjával rokon. Am ahogyan a három mester útja is szerteágazó, Fontos Zoltáné sem egyezik velük.

Múltból merítkező, jövendő, etikus igazságokat kereső alkotó. Míg Vinkler szabadon kalandozott az egész európai kultúrkinés tárházában, Fontos szigorúan szelékelt. Míg Zoltánfy az egyéni lét dimenzióiban kutakodott, ő a vizsgálódás szálait inkább a közösségi lét szerepvizonyaihoz vezeti. Pataki mesélő fantáziájára, zsoltáros ihletettsége az ő esetében szelédobban nyilvánul meg. Mindenesetre imponálóan meggyőző alkotói teljesítmény, s legfőképp összetéveszthetetlenül egyéni Fontos Zoltán premieren tekinthető kiállítás.

Tóth Attila

Műsorajánlat

Ma, szombaton délelőtt 10 órakor GYERMEKFOGLALKOZÁS kezdődik játszótársakra vágyó kicsiknek a Vasutas Művelődési Házban.

NILS HOLGERSSON és a vadludak címmel a Múzeumi Matiné keretében Csizmazia György meglepetést tartogat a gyerekek számára. A tanár úr kéri: a műzeum előtti, délelőtt 10 órai találkára mindenki hozzon magával 15 forintot útiköltségre.

FÜLÖP ILONA grafikusművész tárlata mátol, szom-

battól 1989. január 2-ig tekinthető meg a Horváth Mihály utcai Képtárban.

A Gruber László Filmklub keretében vasárnap délelőtt 9 és 11 órakor a Szabadság moziban a ZART TÁRGYALÁS című, 1940-ben készült magyar filmet vetítik. Rendezte: Radányi Géza, a főbb szerepekben: Páger Antal, Tasnády-Fekete Mária, Somlay Artúr és Timár József.

Úgy, mint tavaly, idén is megrendezik a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola

Márványasszony?

Erre a kérdésre azután sem tudtam válaszolni, hogy végigolvastam Sötér István Egy özvegyasszony élete című regényét, melyet Szegeden írt 1951-ben, és melynek főszereplője özv. Paragi Mihályné, a szegedi Textilművek munkásnője. Nem véletlen, hogy Sötér „márványasszonya” cseppet sem sematikus, a szocialista realizmust sem lehet a regény alapján modellezni.

Pedig a téma csábított e felé. Paragi Mihályné született Miklós Erzsébet négyéves korában árván maradt, a nagyanyja nevelte, cseléd volt, huszon-egynéhány éves, amikor elveszítette a férjét, egyedül maradt a kislányával, fonónői tanfolyamra jár, élmunkás a Textilkombinátnban, többször gyomorműtéten esik át...

Mi lehet ezzel az asszonnyal? — kérdezte az író még nyár elején, amikor 75. születésnapja közeledtével újságírók, ostromolták Szegedről is, nyilatkozzék. Valóban él-e, hal-e özvegy Paragi Mihályné? El, hosszas keresgélés után rátaláltam arra a Tisza-parti kis kertes házra, ahol a második férje nyitott kaput. Rögtön ámulatba ejtettem, amikor elmondta, a kedves felesége bizony regényhős. (Erzsi néni ezen irodalmi szerepléséről sosem beszélt, titkolta a lánya előtt is.)

Szemérem, túlzott szerénység lehet a magyarázat? Ezt bizony állíthatjuk, hiszen csak azzal a megszorítással állt velem szóba, ha „nem írom ki az újságba”, beszélgetésünk kettőnk között maradt. (Végül abban egyeztünk meg, esetleg név nélkül szólhatok róla.) Ő sosem akart ki- és feltűnni, azért nyilatkozott a professzor úrnak, mert nagy nehezen rábeszéltek. És ha hiszem, ha nem, neki sosem volt meg az a bizonyos regény.

Acélos természet, gondolom magamban, miközben meséli az életét. Hányszor futamodhatott volna meg? Reményvesztetten miért nem adta fel? Kezdem kapiskálni, mit jelent a szó nem kommersziális értelmében a küzdelem, az irodalmi léptékű, a példátértékű! Kit érdekel manapság az ilyesmi? Nem akarom az ördögöt a falra festeni, de hamarosan mind többünk szembetalálja magát a lénharccal.

Számunkra alig érthető, milyen erők dolgoztak ebben a makacs, kemény asszonyban, amikor a normát százharminc százalékra teljesítette, egy másik munkásnővel összehasonlítva, kettőn vettek egy ebédet, a reggelijük, a vacsorájuk nyarlon gyümölcs volt, egy szelet kenyérrel. Miféle cél állhatott előtte? Egyéni aligha! A kollektívát pedig mi már el sem tudjuk képzelni. Heroikus idők?

Sötér anélkül csinál belőle hőst, hogy azt éreznénk, itt valami sántít, félrecsúszik a dallam... A vékonyka, megsárgult kötet — ami egyébként 1952-ben a Magyar Dolgozók Pártja

Nem ilyennek képzeltem. Nem morzsolta szét az ujjaimat, nem jár magas szárú fűzőcipőben, az arcát nem szántották fel kíméletlenül az évek, a keze nem ormótlán, a szemei nem kegyetlenek. Hamar rájövök, benne az ötvenes évekről alkotott sztereotípiákat szeretném viszontlátni. Mert milyen lehet egy sztahanovista hős?

központi vezetősége kiadásában jelent meg, és egy példányra fellelhető a Szegedi Egyetemi Könyvtárban is — azzal zárul, hogy Paraginé beteg lesz, immár sokadszorja megműtött. Nem hurraoptimizmussal végződik tehát a könyv. Találgathatunk, mi lesz Miklós Erzsébet sorsa? Hogyan szabdalja át a kor, a történelem az életét. Milyen zsákutcák, lehetőségek nyílnak előtte?

Az író egyébként tervezte a regény folytatását. A sors közbeszólt. (Nemrég búcsúztattunk tőle örökre.) Torzóban maradt tehát özvegy Paraginé élete. Legálábbis az irodalomban! Bár az kétségtelen, hogy Erzszi néni beszélgetésünkre határozottan elzárkózott a folytatástól. Nem született ő hősné, szabadkozott. Pedig szerintünk éppolyan izgalmas az élete további része, mint az ötvenes évek tájkán volt.

Mi lehetne a regény folytatása? Lemeztelenítve a történetet a következő. Mai ésszel szinte felfoghatatlan fordulat következett be az életében. Az egykori, megbízható munkáskádert kiemelték, és bekerült az egyetemre személyzetisnek. (Vagy mégis hatnak manapság is ezek a reflexek?! A beidegződések, a hagyományok úgy tűnik, máig kísértének.)

Hogy élte át mindezt özvegy Paragi Mihályné? Kinékeservvel! Hat elemével azt sem tudta, mi fán terem az egyetem. Többször kérte, tegyék vissza a gyárba. Hallani sem akartak róla! Ebben a pozícióban becsületes emberre van szükség. Küldözgették tanfolyamokra. Egyik alkalommal Erdey-Grúz Tibor megkérdezte tőle, miért nem jegyzetel az órákon? Egyszerű volt a válasza, mert nem tud. Megtanították...

Évente kellett jellemzést készítenie az egyetem dolgozóiról. Újra csak szenvedett, nem tudott szépen, árnyaltan fogalmazni. Micsoda kínlódás lehetett! Aztán arra is emlékszik, hogy 30 embert el kellett bocsátani az egyetemről. Rajta állt a döntés. Elhatározta, senkinek nem mond fel, mindenkinek keresett munkahelyet. Szálkaként még mindig ott van benne az az eset, amikor beállított egy bankigazgatóhoz. Egyszerű kartonruhában kért bebocsátást. Az úr azt hitte, viccel. Így fest egy egyetemi személyzetis?

A történet folytatása talán már nem oly irodalmi, de Paraginé tartása, elszánt-sága, természetes viselkedése mégiscsak példászerű. Négy év után otthagyja az egyetemet, újra a munkáseletet választotta. Hajnalban kelt, ment kukoricát kapálni. Majd később elszegődött gyermekfelügyelőnek. Negyvenöt évesen beiratkozott az iskolába, több mint 10 éve nyugdíjas.

K. Károlyné — mert most így hívják — úgy 40 évvel ezelőtt találkozott egy íróval. Az asszonyból hős lett, főhős, akit sohasem tagadt meg Sötér István. (A Bakator című kötetébe is bevette ezt a kisregényt.) (Nekem mindinkább úgy tűnik, Miklós Erzsébetnek több élete van, egy regényes, egy még regényesebb és egy hétköznapi. Író kell hozzá, hogy ezt valaki felismerje. Sötér kvalitású alkotó! Vagy marad a torzóban is szép márványasszony?

Bodzsár Erzsébet

Környezetvédelmi programok

Városi TIT-hagyomány folytatódik a nyolcadik Természettudományi Hét rendezésével. Az idei sorozat a környezetvédelem jegyében szerveződött. Ennek megfelelően november 14-től 18-ig hazai és helyi vonatkozású, valamint általánosan aktuális kérdésekben kaphatnak megfelelő tájékoztatást az érdeklődők.

A megnyitó hétfőn 18 órakor lesz a Royal Kávéházban, ahol az ófalui atomtemető lesz napirenden. Vendégek: Weckler Ferenc, az érintett község tanácselnöke, és Szederkényi Tibor egyetemi tanár, a házigazda Dlusztus Imre újságíró.

Keddől péntekig a Bartók Béla Művelődési Házban 17 órától két-két, a választott témákban élenjáró előadó ismertetést és választ a hallgatók kérdéseire. November 15-én, kedden 17 órakor Csanádi Mihály, az OKI csoportvezetője az országos ivóvízhelyzetéről beszél, kiemelve Csongrád és a környező megyék problémáit. 18 óra-

tól Csizmazia György főiskolai docens „Megyénk természetvédelmi képe” címmel tart előadást. Szerdán 17 órától Vargha János biológus, újságíró beszél a Dunáról, mint természeti erőforrásról. 18 órától Fodor András tudományos főmunkatárs a rovarkártvék elleni biológiai védekezés lehetőségeit ismerteti. A sorozat csütörtökön 17 órakor folytatódik Solyom László egyetemi tanár környezetvédelmi mozgalmakról szóló előadásával. 18 órakor Marton János könyvtárigazgatóé a székelyi, aki a savas esők okozta gondokról beszél. November 18-án, pénteken 17 órakor Gausz János tudományos főmunkatárs pusztuló fajok nyomába szegődik a hallgatósággal. A Természettudományi Hét záróelőadását 18 órakor Gallé László egyetemi docens tartja „Ökológia és természetvédelem” címmel.

Minden érdeklődő szívesen látott vendég az előadásokon.

Kitüntetések

Tegnap, pénteken ünnepélyes értekezletet tartott a Csongrádi Megyei Gyermek- és Ifjúságvédő Intézet a megyei tanács oktatási és továbbképzési intézetében. Az eseményen jutalmazták meg a kiemelkedő munkát végzett társadalmi pártfogókat. A Gyermekvédelemért Pla-

kettét kapta Gera István szegedi, Józsa István csongrádi és Rátkai Odón hódmezővásárhelyi pártfogó. Rajtuk kívül 129-en részesültek pénzjutalomban. A kitüntetéseket és a jutalmakat Kereszt Béla megyei főügyész adta át